

COMPTE-RENDUS

Genèse du nationalisme algérien. Grèves en Méditerranée Maghrébine. Cahiers du GREMAMO n^o4. Publié avec le concours de l'Université de Paris VII et de la revue Parcours l'Algérie, les hommes et l'histoire. 1986-87. 166. p. (Az algériai nacionalizmus keletkezése. Sztrájkok a maghrebi Mediterráneumban.)

A Paris VII (Jussien) egyetemen 1980-ban alakult kutató-csoport Jacques Couland vezetésével a Maghreb országok és a Közel-Kelet történetével foglalkozik. Legutóbbi, 4. számú füzetükben a csoport tagjainak tanulmányai az algériai nacionalizmus kialakulásával (szerk. Gilbert Meynier) és a Maghreb országok sztrájkmozgalmainak történetével (szerk. Jean Louis Planche) foglalkoznak.

Omar Carlier algériai kutató Egy ideológiai csoportosulás: az emigráció első algériai kommunistái c. tanulmányában a gyarmat kommunista mozgalomának kialakulásával foglalkozik. A Városi környezetben élő algériai nacionalista aktivisták szociális helyzetéről c. dolgozat szerzője Benjamin Stora francia történész. A két tanulmányból kiderül, hogy a franciaországi algériai emigráció milyen fontos szerepet játszott a gyarmat antikolonialista nemzeti mozgalomának kialakulásában. Mind a kommunista, mind a nacionalista káderek a gyarmatosító országban szerezték első politikai harci élményüket, itt tettek szert szervezési-ideológiai ismeretekre. Főként a forradalmi szakszervezet, a CGT nyújtott nagy segítséget a káderek képzésében. A nacionalista aktivisták nagyobb része is a munkások közül került ki.

Négy tanulmány a sztrájkmozgalmakat elemzi. Jean-Louis Planche - sorra véve az algériai nagyvárosokat - 1936 nyarának

nagy sztrájkjait vizsgálja. Ezek igazi jelentőségét - állapítja meg - nem annyira a kiharcolt béremelés adja, hanem az, hogy az algériai dolgozók először kényszerítették tárgyalásra a tőkés érdekeit védő gyarmati adminisztrációt. Ahmed Abid az 1954. november 1-ét megelőző oran megyei munkásköveteléseit vizsgálva joggal állapítja meg, hogy a nemzeti felkelés kirobbanása nem volt igazán meglepetés, heves szociális és politikai konfliktusok előzték meg. Chanson-Jabeur Chantal a tunéziai sztrájkok politikai jelentőségét elemzi. Az 1947-es, véresen elnyomott, sfaxit fordulópontként értékeli. Ezt követően felgyorsul a tunéziai őslakos dolgozók csatlakozása a nemzeti szakszervezethez, az UGTT-hez. Fonod Benseddik a marokkói szociális konfliktusokkal foglalkozik az 1970-es évtizedben. Viala Bernard pedig a marseille-i észak-afrikai emigrációjával a két világháború között.

A tanulmányok kevésbé hoznak új adatokat, viszont új módon közelítik meg a problémát, amikor hangsúlyozzák az antikolonialista nemzeti mozgalom szociális vonulatának jelentőségét.

Ahmed Kouakssis-Gilbert Meynier: L'Emir Khaled. Premier za'im? Identité algérienne et colonialisme français. L'Harmattan. Paris, 1987. 379. p. (Haled emír. Az első vezető? Algériai identitás és francia kolonializmus.)

A szerzőpáros Algéria legújabbkori történelméről írott tanulmányai, könyvei révén már ismert. Haled emírről, az első nagy formátumú algériai nemzeti politikusról szóló könyvük nem csupán egy biográfia, és főként nem egy individuális életrajz. A szerzők e jelentős személyiség tevékenységét, életútját az algériai ellenállás folyamatába ágyazva mutatják be, a főszereplő a társadalmi környezet. Az első fejezetben a XIX. századi ellenállás illetve a XX. század eleji ideológiai irányzatok jellemzőit és Haled emír

első lépéseit mutatja be. A második fejezet a harc kezdeti szakaszával foglalkozik. A harmadikban pedig maga a küzdelem kerül bemutatásra. Elemzik a szerzők a harci módszereket, a potenciális szövetségesek álláspontját és azokat a nagy témákat (a programot), amelyeket Haled emír a zászlajára tűzött: polgári szabadságjogok, arab-izlám hagyományok stb. Haled emír előbb a francia liberális kormánykörökben keresett támogatókat, ám valóságos szövetségesekre a kommunistákban talált. A választásokon is sikerrel szereplő politikusnak egyre növekedett a tábor, ezért a gyarmati hatóságok 1925-ben az ország elhagyására kényszerítik. 1936-ban Damaszkuszban halt meg. A szerzők Djeghloul algériai történésszel együtt úgy vélekednek, hogy Haled emír összekötőkapocs a XIX. századi népi ellenállás és a politikai eszközökkel a polgári szabadságjogokért küzdő Ifjú Algériaiak csoportja között.

A kötetet dokumentumok teljes közlése és bibliográfia zárja.

Nikolaj N. Djakov: Mládoalzsircü i antikoloniálnaja borba v Alzsire na nebezse XIX-XX. vv. Izd: Nauka, Moszkva 1985. 187. p. (Ifjú Algériaiak és az antikolonialista harc Algériában a századfordulón. - Jeunes Algériens et lutte anticolonialiste.)

A szerző, a Leningrádi Állami Egyetem Keleti Fakultásának oktatója, az algériai antikolonialista harc azon időszakát tárgyalja, amikor az egymástól is elszigetelt törzsek ösztönös felkeléseink sikertelenségét követően, megváltozott tartalommal és taktikával a hangsúly a politikai harcra helyeződött.

Az algériai nemzeti burzsoázia illetve a frankofil értelmiség politikailag aktív csoportjaiból formálódott az Ifjú

Algériaiaknak nevezett társadalmi-politikai mozgalom, amely a XIX. század végére egyre határozottabb formát öltött. A szerző álláspontja az, hogy az Ifjú Algériaiak hibáik ellenére - a társadalmi bázis gyengesége, a belső ideológiai-politikai széttagoeltság - teljesítették történelmi küldetésüket azzal, hogy először fogalmazták meg a lakosság politikai követeléseit s progresszív formák alkalmazásával gazdagították a felszabadító harc arzenálját, s felkeltették a gyarmatosító ország közvéleményének érdeklődését a "bennszülött" probléma iránt.

TO 26839